

Latweeschu Awises.

Nr. 47.

Zettortdeenâ 19. Nowemberi.

1859.

Awischu-sinnas.

Behterburgas Awises raksta tà: Kad muhsu Kungs un Keisers Wahzsemme, Breslawâ ar tahdu leelu gohdu un preeku no wisseem laudim usnemts, ar Pruhschu Rehnina weetneeku, Prinzi waldineeku, leelu munsterechanu turrejuschi, tad no ta leela drummetu, bungu, musihka un munsterechanas trohksna isbaidihts smuhs balts ballodis schurp turp skrehjis, un beidsiht nomettees us muhsu mihto Keiseru. — Ballodis tohp zeenihts par meera putnu. Tad nu leelu leelais lauschu pulks to redsejis un to usluhkodams par labbu parahdischanu us meeru, fahzis gawileht ar leelu gawilechanu un muhsu Keiseru preezigi-flawejis. Irr gan ihsti teizams meera dewejs un meera fargâ. Lai Deews Winnau baggati swehti un mums ilgi usturr, un mums dohd allasch ar firds-mihlestibu un pateesibu Winnam ustizzigi kalpoht.

Italia. Italeeschi nu gan to Sardinjeru Prinzi Karignanau aizinajuschu par waldineeka weetneeku, bet kad nu Napoleons winnam to ne nowehl, tad Prinzis pateikdams par Italeeschu labbu prahtu firsnigi pateizis, flaidri isteizis kalabblad taggad ne warroht nahkt un teem zittu, prohti Buonkampagna fungu par waldineeka weetneeku lizzis, kas nu turpu tuhda aizeeschocht. Bet Napoleons ir to teem ne gribb wehleht. Garibaldis par Napoleonu kanodamees aïsgahjis us Sardinias fallu. Redsehs kas nu buhs un woi Italeeschus warehs tà meeri-naht, jo tee ne gribb atstah no Sardinjeru Rehnina, kas arri effoht sohlijis winnus pasargahkt, ka teem ne taptu pahri darrihts. — Sakka, ka to leelu Kongressi nu gan Parisè turreeschocht, jo ir Calenderu weetneeks turpu nu nahkschoht.

Awrika. Marokkas Keisers gan raksta, ka nebuht ne gribboht to karru ar Spanjereem, bet,

kad schee nu bes kahdas wainas un ar warru gribboht karroht, tad ar wissu spehku turreeschotees prettim. Arri winna walsts laudis, no Muamedata tizzibas un kristigu lauschu wezzi eenaidneeki, mak-tigi taisahs prett Spanjereem un to semmi tur nopluddinaschoht, lai schee tur nosliht. Pa tam Spanjeri preezigi taisahs un turpu dohdahs ar karru spehku, jebchu Calenderi teem to gribb leegt.

Awrika, Alschirè, Sprantschi niknâ lauschanâhs Marokkeeschus uswarrejuschu, tohs aïdsinnuschu, teem semmes gabbalu panehmuschi un tohs strahpe ar to, ka teem leela nauda ja-ismakfa. Sprantschu lehgeri kolera fehriga daudi saldatus, ir 2 teizamus Generalus apkahwuse, bet nu jaw effoht beigusees.

Behterburgâ lihds 1mai Oktobera deenai pa leel-uppi un kanahleem irr atnahkuschu 17 tuhkt. 831 leelas un masas laiwas ar wissadu prezzi; starp scheem wairak nekâ 11 milj. puhru wissadas labbibas uu 55 milj. dedsinatu keegeku, wairak kâ 2 milj. pohdu feena, kâ 2 milj. pohdu kanneju un 4 milj. pohdu tauku. Wissa prezze isness wairak kâ 31 milj. rubl. wehrtiba. Tahdâ leelâ baggatâ pilfatâ lai tik eewedd, pirzeju ne truhkt.

Rihgâ Mitschkes bohte taggad warroht dabuht kahdus skunstigus dselses un warra pohdus, eekschupfse apswinnotus, ko Wahzsemme Pistorius kungs isgudrojis. Teem effoht wahks tik zeeti aïstaisams, ka nekahdi garraini, uhdeni wahroht, no ta pohda ne warr iskuht ahrâ. Zaur to, ka nu itt wiss karstums un tee karsti garraini paleekt tai pohdâ, wiss ko eelizzis itt ahtri tohp sawahrihts. Sakka jeb zittas leetas, ko bes 2 jeb 4 stundahm zittos katlôs ne warr sawahriht, schinnis pohdôs par pufs jeb weerendeta stundu itt mihtu war-

roht sawahriht. Zif malkas un laika ar tahdu pohdu warr pataupiht. Tahds warra pohds malkajohht 3—5 rubl., no dselses tikkai $1\frac{1}{2}$ —3 rubl. Lai ne pahrsprahgft pufchu, tad ta taifhts ka pee dampkatleem, prohti ka — ja par dauds to garrainu fakrahjufchees, — tee paschi warr iseet abra no ta pohda. Derretu gan tahdu pirkt un isprohweht.

Zehrpatté taggad 6 fimts bes diwi studenteem kas augstas gudribas studeere. Starp schein ir 107 kas swehta mahzitaja ammatá, 82 kas teefas ammatá, 284 kas dakteru ammatá un 21 kas lauku kohpschaná mahzabs, tee zitti wiffadas zittas gudribas studeere. No Kursemmes ir 119, no Widsemmes 249, no Jggauunu semmes 72, no zittahm Kreewusemmes Gubernementem 154 un 4 no Wahzsemmes. C—j.

Uppes kahsas.

Woi tahdas jaw effj bijis? Kahdas schis kahsas? Woi lauzineks to sinn teikt? Es tikkai wianden tahs dabbujis pirmo reisi redseht un jafakka: Tahs pateesi leelas un lustigas kahsas. Tahs swinn wiffu neddelu, ka Latweefchi wezzos laikos effoht kahsas dschrufschi, — bet uppes kahsas wehl dauds wairak to kahsneeku. Kas tad ta bruchte? Zelgawas leel-uppe. Kahds tas bruchtgan? Ne sinu skaidri teikt, jo tikkai to leelu pulku kahsneeku un prezzineeku esmu redsejis. **Kahsu wezzakajs** ir Zelgawas pilsteefas Ministerials, kas kahdas neddetas preefsch Mikkeleem no kestereem tuwejas basnizás tahs kahsu deenas leel isfluddinaht, (schogadd bij no Ata lihds 10tam Oktoberim un ap scho laiku ikgaddus tahdas uppes kahsas tohp turretas), un leel luhgt, lai tik nahk kahsas kursch gribb un lai nahk papillam; jo dauds kahsneeku nahks, jo prezzigas buhs kahsas un jo labbi buhs kahsneeku luhdsejam: Ja tik namma-tehwam 1 pimberi par deenu malkaschoht, tad ikkatram warroht brangas kahsas fohliht, jo bruchte effoht lohti baggata. Us scho luhgschanu tad nu arri fanahze schogadd 3schá Oktoberi waffarâ kahdas 3 fimts laiwinas, (zittos gaddos kahdas 5 fimts laiwas nahfoht uppes kahsas), Zel-

gawas leel-uppe pee Widsemmes un Kursemmes rohbescheem, kahdas 6 werstes no Slohkas pilfatina; un to waffar un to nakti Lehpas kroggs un Bihrinu kroggs effoht kauschu peebahsts bijis un te fahkufchi tahs kahsas dsert un tahs eefwinnejschi ar dantscheem un islusteschanohs ta, ka paschi labbaki jaw sinnafeet isteikt, jo es to ne esmu redsejis, nedf arri gribbu redseht.

Bijis ta: Wiffu nakti islustejufchees, gaisminai austoht itt wiffi skreen us sawahm laiwinahm, kur allasch pa diweem eemettahs, katra galla weens pee aireem un laiwa daschadi swju tihkli salikti, prohti wimbju tihkls, raudenu tihkls, baltenu tihkls ko gare mallu warr ismest, ir gedra tihkls, t. i. 2 kohpa faseti. Bihri un puischi ka jaw us swejofchanu isgehrbuschees, bet arri dauds laiwu ohtra galla fehd smukka feewina jeb jauka meitina itt lepni un gresni isgehrbuschees kahsu drehbés, un tiklabb pee airofchanas ka pee dantscheem kroggs neganti mudra un lustiga, jo nu leelas preeku deenas, brangas kahsas. Wiffa ta leel uppe tai weeta laiwu ta pilna, ka gandrihs faufahm k. hahm pahr tahm laiwahm ka pahr tiltu warretu eet pahr to uppi. **Jama**, kahdi 6—8 fimts zilweki laiwinas ta fahschdi schees gaida kas nu buhs, jo 4 waldineeku laiwas stahw pascha pirmâ rinde un newehl ne no weetas kusetees. Birmai laiwei ir balts karrohggs ar Keisera ehrgli; te patz Ministerials, no pilsteefas par waldineeku fuhthts ar saweem rohkas puischeem; tam wehl ohtra laiwinas blakkam, jo tahdu leelu lustigu kahsneeku pulku, starp schein ir daschu par dauds duhschigu brammanni waldohht, tam spehka papillam wajjaga. Wehl kahdas 2 laiwinas ar waldineekeem, kur Kalnzeema un Dhsolmuishas (Paulsgnade) wezzakajee eet lihds, jo teem leeli rohbeschi gare uppmallu. Ir schihm laiwinahm kahdi karrogi, kas no wehja lustigi tohp wizzinati. Kad nu wifs pa fahrtam un ta ka no rihta septini nosittis, tad waldineeki schauj ar plinti un tuhda ar leelu steigschanu sawas laiwas dsenn us preefschu, tik tahfu zil to mastu uppe gribb nowehleht us sweju. Lohti jasteidsabs, jo tikko isfchahwufchi, tad arri tahs fimts laiwinas fahl kusetees ka fludras

pa leelo fldru pufhni, un zits pahr zittu steig-
 fchus un ar wiffu fpehku airôs eegullees, fawu laiwu
 dsenn us preefchu lai ne paliktu zitteem paffakâ.
 Al tawu brihnumu kâ nu eet, kâ bkaustahs, kâ
 weens ohtram usbrauz wirfû ar tahdu johni, ka
 ohtru laiwu tik ne apgahsch, woi pascha laiwa us-
 fkehjufe, pazellahs ar to gallu no uhdens ahra, un
 strihdi leelu gan fahktu, ja waldineeku laiwas ne
 buhtu brangas pahtagas un plezzoti puifchi, kas
 wainigo schelohr ne scheloh. Tâ nu fkeeschus
 fkehjuschi kahdu wersti, waldineeku laiwas apstah-
 jahs, usbtauj kashneekem un apfauz, lai tahkati
 ne eet. Tad tik wiffi ferrahs pee faweem tihkleem,
 laiwinas kâ besdeligas rahmâ leefus laikâ, mudras
 fchurp turp ffreedamas pa uppes wirfu, iskliht pa
 wiffahm weetahm un mallahm un kamehr meitas
 airo, wihrijchi ismett fawu pirmo tihklu, bet ar
 leelu steigfchanohs, jo paffakâ ismettuschi, jaskreen
 wairak us preefchu ir to ohtru tihklu ismest. Bet
 nu warrest pats fapraft, kâ gan eet, kad 3—5
 simts laiwas tâ darra un ikkats tai labbakâ weeta
 (fo schee uppineeki gan labbi jaw pasihst) fawu tihk-
 lu grihb nolikt. Zik tē jasteidsahs, zik to tihklu
 tad pa to uppes gabbalu falikti jukku jukkam, kah-
 dus wahrduš un kahdu gohdu tur warr peedfihwoht.
 Ja nu tihkli ismesti, tad wiffi sahlt plunkschkehrt pa
 uhdeni ar airehm, dauſa un bungo ar nubjahm pee lai-
 wahm fiddami, bkaustahs un brehz kâ pa klabberu
 jaktē, wei zitti faju: Nu wimbjahm kashas! nahzeet
 wimbjas kâ fâs! Tad steidsahs wiffas laiwinas pee
 mallas; zitti islahp ahra, zitti apsehduſchees lai-
 was atpuhſchahs no gruhta darba un gaida meerigi
 kamehr sinno; lai nu tihklus iswell. Bet tawu
 brihnumu, kâ nu skreen zits pahr zittu, — kâ nu
 grabbsta un mekle pehz fawa tihkla fihmes, jo
 daschlahrt tai leelu tihklu pulkâ un drufmâ tihkls
 nogrimmis, paleek uppē un pagallam. Tad nu
 steigfchus wiffi well un well tihklus, bet daschlahrt
 2 ir 3 tihkli appafsch uhdens fapinnejuschees, un
 well weens schurp, ohtrs turp, treschais un zettor-
 tais atkal pee femis, un jo rausta, jo duſmojahs,
 jo steidsahs, jo fliktati paleek. Labpraht gan ar
 nasi pahrgreestu, bet waldifchana to nebuht ne no-

wehl. Tahdeem mas preeku, ja fawâ starpâ ar lab-
 bu ne faderr. Pa tam nu ikkats fawu tihklu is-
 well, un preeks redseht, ka dascham laimiga rohka
 un zil jauki isfkattahs, ja iswelkoht tihkla maschas
 siwju pilnas un schihs faulitē spihd kâ baltais fud-
 rabs. Zik tahdi lustigi un gawile, jo dasch ar
 weenu lohmu kahdas 20 rubl. jaw effoht iswilzis;
 bet arr to deesgan, kas ne pahri raudenu ne dabbu,
 un wolti fawu pimberi par to deenu Minſterialam
 ismaksajufchi.

Ja nu noliktis laiks pagallam, tad waldineeku lai-
 was atkal isdohd fawu fihmi, ikkatram waijaga
 buht gattawam, waldineeki usnemem jaunu sweijas
 mastu, skreen papreefch, atkal wiffi paffat un tâ-
 pat nu eet un ismweijo 3—4 mastas. Tad isfchauj
 waldineeki ar plinti un itt wiffi nu steidsahs pee
 mallas Lehpas krogâ, fur no 10 lihds 11 labbu broh-
 klastu noturr, un wahjus kaulus un pahrfallufchu
 firdi labbi fasilda, ir dasch labbu duhschu eetaifahs;
 jo tâ kâ fchauj, atkal wiffi laiwas un atkal jaskreen
 un japuhlejahs ka tik fweedri ween pluhst, jebfchu
 aukstais ruddens wehjsch un famirkufſchas drehbes
 deesgan wehsuna dohd. Nu atkal tas pats preeks, tas
 pats puhlinſch lihds pulksten 2, kamehr pee Kaluzee-
 ma krogâ peeſkehjuschi. Tē irr ohtra ſtazione, tē
 fchauj un tē beidsahs pirmas deenas sweijofchana un
 gruhtais darbs. Sa-eet nu wiffi krogôs, fur gohdigi
 kroggeri waldineekem gan bes maksas wiffu tehrinu
 nowehl, bet fawu pelnu baggati isdsenn no teem
 ſimtem kashneekem, kas islahpufchi, isfalkufchi,
 un nofallufchi, tē jaunu fpehku kahro eetaifitees.
 Tē paleek wiffu deenu un nakti wezzi un jaunee kash-
 neeki un — nu jaw pats ſinnafi ſtahstihrt, kâ tē
 kashas dserr. Tai kashneekem graschi ne truhkt,
 tad tē un arri brohklasta weetas, kuptſchi (wehjkib-
 peri) klahrt un tik tuhdat nopehrt wiffu to deenas
 sweiju. Nu rubbulis kullâ — nu behdas nelahdas,
 nu kashas labbas!

Ohtra deenas rihtâ tâ ka fchauj atkal wiffas lai-
 was kâ pihtu pulks pa uhdeni, atkal zits pahr zittu,
 bet arri dasch kâ pihtle tik dohdahs pahr galwu tee-
 ſcham uppē eefſchâ us dibbeni, ne pehz ſiwim fkee-
 dams, bet tadeht ka kashas par dauds dsehris, galwa

par smaggu, bet kahjas par dauds weeglas paliffu-
fchas, ta ka lohjidamees pehz tihkla jeb no zittas
laiwas pahrfkreets, til tuhdaL pahr galwu —
plunkfch — uhdeni eekfchâ. Simts balfis eeklee-
dsahs: nu fliht! bet tikkai galwa pa uhdens wirfu
rahdahs, jau kahda rohka to pakehrufe pee mattem
un iswelf ahrâ. Tahs nu labbas pagirres, tahdas,
ka reibuls tuhdaL pagallam ir bes filkeem un kah-
posteem. Dâ tas noteekoht ikkatru deen, bet nekad
wehl naw kahds noslihzis, jo tahs laiwas tik tuwu
klast weena pee ohtras, ka tuhdaL palihgs pee roh-
kas. — Kihwes kroggâ brohkastu noturrejuschi, to
deen tad eet lihds mefcha kungam, kur kroggôs un
sehtâs ohtru nakti kahsas djerr. Treeschdeenas broh-
kastâs Wolgundes kroggâ un nakts-preeki Pierres
kroggâ, 6 werstes no Jelgawas. Zettortdeenâ
Stuhrmannu zeemâ eekohsch brohkastu un us puf-
deenu pee Jelgawas pils, kur fchogadd schihs up-
pes kahsas dabuju redseht. Peektideenâ tad eet
lihds Titelmindes kroggam un pahrguff woi isluste-
jahs Wimbju kroggâ, un sesdeenas pufdeenâ wif-
fas kahsas pabeids pee Emburgas krogga. Tad nu
sefchâs deenâs kahdas 8 juhdses pa Jelgawas leel-
uppi no leijas us augfchu gahjuschi, — pa uhdeni
un pa kroggeent maktigi isdarbojuschees un wiffadas
kafsu preekus baudijuschi un nokuffuschi pahrnah-
kuschi gan warr teikt: Tad ta bij kahsas!! Zif
rubelu nopelnijis par teem 6 pimbereem, fo Min-
sterialam par bruhtes naudu eedewis, — zif rubelu
peemakfajis klast, woi bes tam dasch wehl ne buhs
fcho to nopelnijis, fo teikt tewim ne gribbehs tikt;
to lai fchê ne mellejam. Mannas dohmas mihtais
lassitajs patâ jaw warresi useet. Dizzi, luhgt es
tewi us schihm uppes kahsahm jaw ne luhgschu wis,
jo tur pee tahs weenas bruhtes jaw irr to prezzineeku
un kahsneeku par dauds. Ne sinnu teikt, woi ir
zittâs weetas Kursemmê jeb Widsemme tahdas uppes
kafsas tohp zeenitas. Pee krahta sehdeht un redseht
kâ tee pa uppi nahf — tik ahtri un melns kâ leels
strasdu pulks pa gaisu, — zif tee lustigi un mundri
pee ta darba, tas pahrleekam smukki isflattahs, un
gan kohiti teizams, bet no teem brohkasta un nakts
kahrtekeem nei gribbu, nei sinnu dauds fo teikt.

S—z.

Sluddinaschanas.

Tee pee Krohna-muischas **Wezzasmuischas**, Baufkas
aprinke, peederrigi kroggi:

Tulla kroggs,
Ruhbaka kroggs,
Pahlu kroggs,
Behrsu kroggs

25tâ Nowembera deenâ 1859tâ gaddâ, pulksten
12tôs pufdeenâ pee Wezzasmuischas pagasta teefas wai-
rafsohlitajam us arrenti tays isdohti us peezi gad-
deem, prohti: no 23fcha Aprila deenas 1860 lihds
23fchaj Aprila deenai 1865. Pee Wezzasmuischas mui-
schas-waldifchanas warr skaidrakas sinas dabubht, ar
kafdu kuntraktu fchee kroggi us arrenti tays isdohii. 1

Krohna-muischâ, Wezzamuischâ 20tâ Dktoberi 1859.

J. C. Harff.

Gaiku muischâ 1mâ Dezemberi 1859tâ gaddâ is-
foblihs us arrenti to Lohpu muischu: **Jurramuischu**
(Georgenhof), dabujamu us arrenti no 23fcha Aprila
deenas 1860. Tahs klastakas sinas warr dabubht pee
Gaiku muischas waldifchanas.

Lohpu-fahli,

pahrdoht lehti Leepaja pee

8

G. D. Buchert,
Jauna Billa doht.

No Wolgundes pagasta teefas teel sinamu darrichts,
ka tai 23fchâ Nowemberi f. g. pulksten 10tôs no
rihta Wolgundes Skurbju mahjâs uhtrupi turres,
kur sirgi, gohwis, zuhkas, aitas, sohjis, sweija-laiwas,
wiffadi tihkli, ratti un wehl dauds un daschadas brauzas
mas un pee mahjahm derrigas leetas wairaf-sohlitajem
prett skaidru naudu tays pahrdohstas. 1

Wolgundes pagasta teefâ tai 2trâ Nowemberi 1859.

(Nr. 99.) ††† J. Singul, peefehdetajs.

H. Jakobsohn, pag. teef. ffr.

Stuckmann-muischas waldifchana gribb no nahfoscheem
Jurgeem 1860 to **muischas kroggu** us 6, woi us 12
gaddeem us renti isdohht. Tee, kas gribb us renti pee-
minnetu kroggu nemt, warr peeteiktees pee Stuckmann-
muischas waldifchanas. 2

Preefch lauku apfuhdoschanas warr dabubht pirkt tohs
Americas putnu juhdu, fo fauz par „Peru Guano,“
dabujami eekfch maifeem, pulks maifu un par weenu
maifi, Leepaja pee 3

Herrmann Gucke.

Talsu pilsteefas aprinke irr weens semmes gabbals ar
ehksham, dahrsu un plawu pahrdohdams. Klastakas
sinas irr dabujamas Kandawas meestâ pee Baumanna
kunga, wiina pascha nammâ. 3

Brihw drikkseht.